

Erdély

ALAPÍTVÁ 1892-BEN

Új sorozat, 156. szám
2021/10.Az Erdélyi Kárpát-Egyesület
– Kolozsvár 1891 Értesítője

Szerkesztőség (info@ekokolozsvar.ro):

Kerekes Edit,

Kismihály Boglárka,

Tóthpál Tamás.

Főmunkatárs: Pál Gyöngyi

A következő lapszám megjelenik:
2021. november 19.**Várfalván köszöntöttük a 130 éves EKE-t!**

Nagyon hiányzott már mindannyiunknak a nagy találkozás. Ugyan kirándultunk mi kisebb-nagyobb csoportokban a járványos bezártság feloldása óta, de országos rendezvényre nem kerülhetett sor. Elmaradt két EKE Vándortábor, nem tarthattunk EKE-bált és egyáltalán semmiféle rendezvényt, ahol a tagszervezetek találkozhattak volna egymással. Ezért örültünk különösen, amikor az országos EKE meghirdette az egyesület megalakulásának 130. évfordulójára szervezett ünnepséget.

KOVÁCS D. ZSUZSA

Több mint kétszázan gyűltünk össze erre az alkalomra szeptember 24–26. között a várfalvi EKE-várban Erdély minden szegletéből, magyarországi vendégeink is voltak. A találkozó során a közelben lezajlott 1944. szeptember-októberi tordai csatára emlékeztünk. 1944 szeptemberében, a román átállást követően a magyar honvédek Erdélyért és a magyar földért vívták harcukat halálmegegyeztető bátorsággal. A csatában a magyar–német egységek három héten át feltartóztatták a támadó román és szovjet haderőt, megakadályozva azok áttörését Magyarország belső területei felé és a második bécsi döntés alapján visszacsatolt Észak-Erdélybe. Ez volt a II. világháború egyik legvéresebb csatája, ahogy a 60. évfordulójára kiadott emlékkönyv címe is sejteti: *...állták Tordánál a csatát fejtetőig vérben...* Nagyon kevés volt a túlélő, azok is leginkább sebesültek. Alig maradt hadifogoly, márpedig a szovjet birodalom a háború utáni újjáépítéshez sok hadifoglyot akart, ezért hurcoltak el rengeteg civil férfit Kolozsvárról 1944 őszén. A háromnapos várfalvi találkozó első és harmadik napján a tordai csata helyszínein jártunk.

Pénteken a Torda közeli Harasztost kerestük fel a harasztosi származású, Székelyudvarhelyen élő Török Albert

vezetésével. A falu gyönyörű völgyben fekszik, az ősz színeiben pompázó dombokkal körülvéve, mesebeli táj, a nyugalom szigete. Szinte hihetetlen, hogy egykor ez is hadszíntér volt. 1944 őszén itt rendezkedett be az orosz parancsnokság. Vezetőnk édesapja is részt vett a csatában, kiadott visszaemlékezéséből hallhattunk személyes részleteket. Túránkat a harasztosi temetőben zártuk, megkoszorúzva az életüket áldozó katonák emlékművét, akik bárholnan származtak is, immár Harasztos hőseinek számítanak. A harasztosi túra után Várfalvára igyekeztünk, az EKE-várba, ahol nagy örömmel üdvözlöttük a rég látott túratársakat, mesélgettünk egymásnak az elmúlt másfél év eseményeiről és készültünk a másnapi közös túrára.

Szombat reggel egy nagy busszal és négy mikrobusszal indultunk a Kisbányahavas-Bélavára-Felsőpodsága túrára a 130 éves EKE-t ünnepelni, stílusosan összesen éppen 130-an. Túravezetőink Fazakas Ferenc, Kardos Tibor, Nagy Zoltán és Szilágyi András voltak. A mintegy 15 km-es túra (szintemelkedés 510 m, ereszkedés 1140 m) résztvevőinek életkora 5 évestől 82 évesig terjedt. A tejfelsűrűségű reggeli ködöt hamarosan ragyogó napsütés váltotta fel, a természet is örült ennyi vidám kirándulónak és perzeze mi is a gyönyörű időnek. A Bélaváran hosszabb ebéd-

A SZERZŐ FELVÉTELE

szünetet tartottunk, Lukács József, az EKE hajdani elnöke ismertette a kirándulás helyszínét, a vele kapcsolatos tudnivalókat. Érdekes a hely elnevezése, Bélavárát ugyanis nem Béláról nevezték el, és vár sem volt a környékén soha. A mondvasinált szóösszetétel a Belioara kifejezésből alakult a múlt század elején, amikor divat volt a turisták körében magyarosítani a legkevésbé magyar hangzású helyneveket is. Valójában a név szláv eredetű, a bela szó oroszul fehéret jelent, a hegy sziklának színe utal. Várfalvára visszatérve kétfogásos estebéd várt bennünket, majd az *EKE-bakancs* füzetek két legújabb kiadványának bemutatója és Varga Csaba nagyváradi hegymászó Himalája-expedíciójáról készült videó vetítése zárta a napot. Amíg mi kirándultunk, a kolozsvári NECC (Nature Education Community Center) képviselői az EKE-vár udvarán maradónak és a kör-

nyező falvak elemistáinak érdekes természetismereti tevékenységeket tartottak.

Vasárnap a tordai sóstavakhoz zárandokoltunk, megemlékezni az 1944 őszén itt zajló küzdelmekről, amelyek során a hely vérfürdővé változott. Meghallgattuk az országos EKE elnöke, Kovács Lehel István előadását a tordai csatáról, majd a tordai köztemető honvédsírajánál folytattuk a megemlékezést és helyezettük el a kegyelet koszorúját. A megemlékezés fontos részlete volt Benkő József marosvásárhelyi történész értékes gyűjteménye, amelyből kiállítást rögtönzött az EKE-vár fái árnyékában. A két világháború harcászati eszközeiből összeállított kiállítás minden egyes darabját külön-külön bemutatta, előadásából sok érdekes dolgot tudhatunk meg.

Ezután már vidámabb dolgok következtek, az EKE-vár udvarán a Thoroczkay István Hagyo-

mányórzó Egyesület huszárijai tartottak toborzót, majd az iskola kertjében nagy érdeklődéssel kísért színvonalas lovasbemutatót. Utána kezdődött a 130 éves jubileumi ünnepség. Márginean János, Várfalva polgármestere üdvözlőbeszédében kiemelte: nagy öröm a község számára az, hogy az EKE itt lelt otthonra. Kovács Lehel István EKE-elnök az elmúlt 130 évről beszélt, örömről, bánatról, nagyszerű megvalósításokról. Veres Ágnes EKE-titkár az EKE-vár kilencéves történetéről, a megvalósításokról, küzdelmekről és tervekről beszélt, köszönetet mondva mindazoknak, akiknek a segítségére mindig számítani lehet. A születésnapi ünnepségre torta is készült – hat darab –, EKE 130 felirattal. Ebből a közös ebéd után minden résztvevő kapott egy-egy szeletet.

Felemelő, szép ünnepség volt, köszönjük a szervezőknek! Isten éltesse, 130 éves EKE, jókedvvel, bőséggel!

Bélavára

BÓJTJE-BEYER BARNA

Októberi séta a sztánai dombokon

Október első vasárnapján Sztánára kirándulunk Csorba Anna túravezetővel. A Nádas-patak mentén haladunk felfelé a 7 óra 45 perckor induló vonattal, köd borítja a völgyet, egymás után hagyjuk el Kalotaszeg falvait, erdős domboldalak és füves tisztások között egy óra utazás után megérkezünk a sztánai állomásra. Kicsi állomás, régi épület, csak személyvonatok állnak meg egy percre. Leszállunk, a vasúti pályáról int, és a vonat továbbdöcög. Marad a csend, a nyugalom és a hűvös októberi reggel. Az állomás mellett régi kút – a betonba vésett évszám 1932 –, ahol megülhetjük kulacsainkat, és hogy ne pazaroljuk hiába a jó forrásvizet, egy gömbölyű fadarabbal el is lehet zárni a csövet. Az állomás közelében néhány falusi ház. Keskeny ösvényen indulunk gyalog, a sínek mellett, embert nem látunk, csak egy-egy kutya ugat ránk unottan. Mintha egy másik világba csöppentünk volna, ahol megállt az idő és évtizedek óta semmi sem változott.

PÁL GYÖNGYI

Sztána a kalotaszegi Alszeg legkisebb települése. Lakosai, mint általában a kalotaszegi falvakban, földműveléssel, állattenyésztéssel foglalkoznak. Kós Károlyt gyakran meghihlette a térség jellegzetessége: „Földünk köves és sovány és hegyes-völgyes, mintha egyszer valami óriásokkal összevissza szántották volna. Kurta a nyár itt, hosszú és hideg a tél, és a vénséges Vlegyásza gyakran küld a völgyekre metsző, fagyos szelet és nehéz ködöt. De harcolunk kővel, széllel, faggal és acélos a bűzánk, édes a gyümölcsünk. Ez Kalotaszeg...” (Kalotaszeg, 1912) A gyenge, terméketlen föld nem jelent különösebb értéket az itt lakó embereknek, ezért inkább népművészeti tárgyak készítésével kezdték el foglalkozni. Világhírűek a kalotaszegi varrottások, a fából faragott dísz tárgyak és a népviselet.

jelentősen előregedett, de a hagyományos farsangi multság idején sokan felkeresik.

Mi az állomás épületétől a sínekkel párhuzamosan indulunk a sorompóig, majd balra térünk egy szekérúton. A vonatállomástól 400 m-re 1900 után alakult ki a nyaralótelep, ahol főként módos kolozsvári polgárok építettek villákat. A telep legjelentősebb épülete, egyben Sztána legismertebb építészeti emléke Kós Károly háza, az eredetileg hétvégi háznak szánt Varjúvár. Magas süvegével, kis tornyocskájával, fehér falaival olyan, mint egy mesebeli váracska. Kós Károly az épület jellegzetes motívumait a népi építészetből merítette. Földszintje vakolatlan, tört kőfal, míg emeleti részei fából készültek. Összetett, meredek nyeregteteje és jellegzetes, kerek alaprajzú, kúpos tornya zsindelel fedett. A Varjúvárat Kós Károly 1909-ben tervezte, 1910 őszén és telén épült, majd 1925-

mésző alkotja, tetején a második világháborúból származó lövészárkok maradványai láthatók. Mire felérünk, már kisüt a nap és felmelegedik a levegő, de kimelegedünk mi is, míg a meredek oldalt kimásszuk. A tetőről látható Zsobok, Farnas, Sztána, Kispetri, Kalotánadas, a Nádas-patak felső szakasza, az almási vár, a Riszeg-tető és mögötte a Vlegyásza. Az oldalán felbukkanó jellegzetes kővületekről elnevezett Csigadomb déli oldalán kis védett teraszon helyezkedett el Kós Károly egykori Varjúvárya és gyümölcsöse, a tanya már nincs meg, de még állnak az általa ültetett öreg fák. Megpihe-nünk a Csigadomb tetején, élvezzük a szép őszi időt, az októberi felhőtlen kék eget és a gyönyörű kilátást.

A Csigadombról leereszkedve csoportunk egyik része a Riszeg-tető felé indul, a többiek inkább csipkebogyót, szegfűgombát, őzlábgombát és csiperkét gyűjtögetnek, majd visszaternek a Varjúvár felé. A Riszeg-tetőre nyugati irányba indulunk, beereszkedünk a Kalotánadas felől jövő útra, onnan a Sztánapatak felső szakaszán levő füves tisztásokon és erdei ösvényeken eljutunk a tető alatti fenyvesig, onnan pedig a tetőn levő adótoronyig (748 m). A Riszeg-tetőről Kalotaszeg látványos panorámája tárul elénk, ellátni egész Bánffyhunyadi, megpillantjuk az 1836 m magas Vlegyászat (Vigyázó, Kalota-havas), délre a

A sztánai Csigadomb tetején

Sztána, a világtól elzárta kis település Kolozsvártól 39, Bánffyhunyadiútól 18 km-re fekszik, a vasútállomástól 3 km-re északra, ezt a távolságot gyalog kell megtenni. A településre két földút is vezet, a fenti még mindig elég gyenge minőségű, ám az alsót valamennyire sikerült feljavítani. A faluban szép parasztházak sorakoznak, közülük kimagaslik a templom karcsú tornya. Körülötte látványos a táj, déli irányba a Riszeg-tető, nyugatra a Meszes vonulata, keletre a Sztána-patak völgye. A távolban egy dombtetőn az Almási vár megmaradt tornyát pillantjuk meg. Sztána Körösfőről Zsobokon keresztül autóval is megközelíthető, immár aszfaltos úton. A kőbányák bezárása és a kollektív gazdaságok megszűntetése óta a földeket csak nagy nehézséggel tudják megművelni. A fiatalok többsége elvándorolt a jobb megélhetés reményében. Sztána mintegy 60 állandó lakost számlál. A település mára

ben bővítette. Szívesen tartózkodott ott és sokat alkotott építészként, drámaíróként és néprajzkutatóként. Az épület magántulajdon, így leginkább csak kívülről látogatható. Kalotaszeg szerelmese és legjobb ismerője a Csigadombon építette az 1920-as években a Varjúváryát, amelyet alkotóhelyként használt, mára sajnos csak az alapzat feltehetően nyomai lelhetőek fel. A mai telep legnagyobb épülete a Kós által tervezett Szentimrei-villa (1924–1925). Ragaszkodása e tájhoz és a táj népének őhozá leglátványosabban az idős mester temetésén (1977) nyilvánult meg. Ekkor Kalotaszeg valamennyi falujának képviselőitében színes népviseletbe öltözött több ezer tömeg kísérte utolsó útjára.

A Varjúváryától ösvény vezet a Csigadombhoz (Dl. Crucii, 657 m), amelynek tetejéről gyönyörű kilátás nyílik a Kalotaszegi-medencére. A dombot kővületekben gazdag, felső eocén

Gyalui-havasokat, távolabb a Bihar-hegység magaslatait, közvetlenül a Riszeg alatt Körösfőt. Az egykori erdők területén kialakult füves növényzet igen változatos, egyesek, mint a henye boroszlán vagy a riszegvirág, a környék jelképévé váltak. Április végén, május elején a Riszeg-tetőt elborítja a növény rózsa-színű virágai. Most októberben a füves tisztásokon rengeteg az őszi kikerics. A tetőről az erdőn keresztül a piros sávval jelölt ösvényen térünk vissza a Varjúvárhoz, onnan a sztánai állomásra. Az erdő, a tisztások, a kis patak – a környezet, ahol a Varjúvár és a Szentimrei-villa fekszik – csodálatosan szép. A táj szépsége Szentimrei Jenőt is meghihette *Képeslap a Sztánai Csigadombról* című versében: „Nagyon nyíltkék az ég itt, / Dombok és tölgyesek, / S a tölgyek dombos lombján, / Harsány szajkó fecseg. / Fű közt kéken csilingel / Milliós kis harang, / Imát hadar a csöndben / Az ér a sás alatt.”

Novemberi bakancslista

- **Október 30. (szombat):** Töklámpásfaragó nap Désen. Helyszín: Camping Transilvania (Huhurez utca 33b.). Találkozás reggel 11-kor a kempingnél. A nap folyamán lehetőség nyílik túrázásra, kerékpározásra és sütögetésre, így ennek megfelelően pakoljon be mindenki. Bejelentkezés és részletek a kolozsvári EKE Facebook-oldalán. Szervező: EKE – Dés.
- **November 2. (kedd):** Megemlékezés az EKE halottairól. Találkozás 14 órakor a Házsongárd bejáratánál. Szervezők: Kovács D. Zsuzsa és Lőrinczi István.
- **November 3. (szerda):** Hagyományos séta a Páter-gerincen (7 km). Találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Szervező: Szabó János.
- **November 6. (szombat):** A Bükk-tetőtől a Bocsor-hegyig gombászunk (10 km, 250 m szintkülönbség). Találkozás az M21-es Bucium megállóiban 10 órakor. Csatlakozni lehet Szászfenesen a végállomáson 10.30 órakor. Visszatérés Magyarlónáról az M23-as busszal 15.25 órakor. Szervező: Kiss János. ♦ Vonatos kirándulás a Révi-szorosba, látogatás a Zichy-cseppkőbarlangba. Találkozás 7.30-kor a vasútállomáson, a vonat 7.45-kor indul. Szervező: Kovács D. Zsuzsa.
- **November 8–10. (hétfő–szerda):** Vári László-émléktúra a Vlegyászára. Szervező: Szilágyi András. Bejelentkezni telefonon.
- **November 10. (szerda):** Hagyományos séta az István-forráshoz (9 km). Találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Szervező: Szabó János.
- **November 13. (szombat):** Gyalogtúra a Mikesi-tóhoz (20 km). Találkozás 8.45 órakor az M16-os autóbussz román opera melletti megállóiban (az autóbussz 9 órakor indul). Szervező: Fazakas Ferenc. ♦ Kajántói fenyves erdő – Nádasköröd – Kisbácsi-erdő (23 km, 640 m szintkülönbség). Találkozás 9 órakor a vonatállomás előtt. Szervező: Kiss János.
- **November 14. (vasárnap):** Gyalogtúra: Menyasszony fátylavízese – Lespezi-kilátó – Körizstető (18 km, 800 m szintkülönbség). Utazás busszal, indulás reggel 8-kor a volt Flip üzlet elől (buszmegálló, Széchenyi/Mihai Viteazul tér 9A). Szükséges előzetesen bejelentkezni online vagy telefonon az ügyfélszolgálati irodánál. Túravezető: Szima Márton.
- **November 17. (szerda):** Hagyományos séta a Cérna-forráshoz (8 km). Találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Szervező: Szabó János.
- **November 20. (szombat):** Gyalogtúra: Bácsi-torok, a szászfenesi Csigadomb (15 km). Találkozás 9 órakor a 31-es autóbussz Széchenyi téri megállóiban. Érdeklődni telefonon. Szervező: Pál Gyöngyi.
- **November 21. (vasárnap):** Gerinctúra a Nagy-hegyen (18 km). Utazás busszal, indulás reggel 8-kor a volt Flip üzlet elől (buszmegálló, Széchenyi tér 9A). Szükséges előzetesen bejelentkezni online vagy telefonon az ügyfélszolgálati irodánál. Túravezető: Szima Márton.
- **November 24. (szerda):** Hagyományos séta a Páter-gerincen (7 km). Találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Szervező: Szabó János.
- **November 27. (szombat):** Gyalogtúra: a Sárosbükk négy emeletétől a Gorbó-csúcsig (20 km, 250 m szintkülönbség). Találkozás az M16-os román opera melletti megállóiban 8.45 órakor. Szervező: Kiss János.
- **November 28. (vasárnap):** Gyalogtúra: Mikesi házak – Adrenalin Park – Mikes-gerinc, a fenyvesig (18 km). Találkozás 9 órakor a monostori végállomáson. Szervező: Csorba Anna.

Decemberi előzetes

- **December 11–12. (szombat–vasárnap):** Hunyad megyei látványosságok nyomában. A kétnapos buszos kirándulás során a következő történelmi jelentőségű helyszíneket fedezzük fel: Soborsin, királyi kastély és múzeum – Déva vára – Vajdahunyd vára – Óraljaboldogfalva, református templom – Kolcvár – Malomvízszuszény, a Kendeffy család által építtetett 14. századi kápolna – Sarmisegethuza (dák erődítmény) – Demsus, Szent Miklós-templom – Zeykfalva, Istenszülsz elszenderedése templom. Szükséges előzetesen bejelentkezni online vagy telefonon az ügyfélszolgálati irodánál. Részletek a honlapon. Túravezető: Szima Márton.

Ügyfélszolgálat

Hétfőtől péntekig 10–16 óra között (Kolozsvár, Magyar/1989. december 21. utca 116., az udvarban a bal oldali épület). Irodavezető: Kismihály Boglárka (0771-535848). Pénztár: az ügyfélszolgálati irodában. További naprakész információk a honlapon (www.ekekolozsvar.ro) vagy az egyesület Facebook-oldalán (EKE – Kolozsvár 1891).

Túravezetők, szervezők elérhetőségei

Csorba Anna 0740-407652	Pál Gyöngyi 0742-373546
Fazakas Ferenc 0752-640319	Szabó János 0757-220682
Kovács D. Zsuzsa 0747-070790	Szilágyi András 0742-625130
Kiss János 0364-807639	Szima Márton 0766-703575
Lőrinczi István 0747-136310	

Elnök: Kovács D. Zsuzsa 0747-070790
Titkár: Branea Róbert 0723-400496
Irodavezető: Kismihály Boglárka 0771-535848

- Kérjük, hogy a túrákon tartsa be a közegészségügyi óvintézkedéseket. A változtatás vagy a túrák lemondásának jogát fenntartjuk. A túrákra előzetes jelentkezés szükséges.